Pellervon taloustutkimus

Lausunto
8.12.2022

Pellervon taloustutkimus PTT:n lausunto Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Esityksen tavoitteena on edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa rajaamalla maksuaikoja ja kieltämällä maksuttomat palautukset sekä selkeyttää elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviä ja toimintaa. Esityksellä toteutetaan osaltaan pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman ”Osallistava ja osaava Suomi - sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta” kohdassa Elinvoimainen Suomi todettua tavoitetta parantaa viljelijöiden asemaa ruokaketjussa ja edistää ruokaketjun sisäistä vuoropuhelua, sekä hillitä päivittäistavarakauppojen ylivoimaista neuvotteluasemaa lainsäädännöllisin toimin.

Elintarvikemarkkinalain tarkastelu markkinoiden toimivuuden parantamiseksi on perusteltua pyrkimyksenä muun muassa tasapainottaa ruokaketjun eri toimijoiden neuvotteluasemia. PTT kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että ruokamarkkinoiden toimivuudessa ja sen parantamisessa on kysymys paljon laajemmasta kokonaisuudesta, kuin mihin kyseisellä lainmuutoksella voidaan vaikuttaa. Esitettyjä muutoksia ja niiden vaikuttavuutta tulisi tarkastella riippumattoman tutkimustiedon pohjalta ja tunnistaa markkinoiden toimivuuteen ja ruokaketjun tulonjakoon liittyviä ratkaisuehdotuksia kokonaisvaltaisesti. On riskinä, että nyt tehtyjen muutosten vaikutus erityisesti pienten elintarvikeyritysten neuvotteluasemaan jää kovin vähäiseksi.

PTT pitää perusteltuna markkinoiden seuraamisen lisäämisen elintarvikemarkkinavaltuutetun tehtäviin. Lisäys on kuitenkin informatiivinen, kuten lainmuutoksen perusteluissa todetaan. Olennaista olisi myös konkretisoida, mitä kyseinen tehtävä käytännössä tarkoittaa ja miten seuraamisen avulla voidaan konkreettisesti edistää elintarvikemarkkinoiden toimivuutta. Samalla tulee varmistaa, että elintarvikemakkinavaltuutetulla on tähän riittävät resurssit ja keinot.

Elintarvikemarkkinalakiin ehdotettu uusi maksuaikasäännös parantaisi etenkin pienten tavarantoimittajien taloudellista tilannetta ja rahoitusasemaa niissä tilanteissa, joissa maksuaika on ollut ehdotettua maksuaikaa pidempi. Nopeampi maksuaikataulu voisi osaltaan edistää ruokaketjun tasapainoa. Esitettyjen muutosten osalta olisi tarve tehdä perusteellisempaa vaikuttavuusarviointia ja tarkastella myös maksuajan lyhentämistä suhteessa tuontituotteisiin.

Sekä maksuaikamuutoksen että palautuksia koskevan muutokseen sisältyy riski siitä, että pienten tavarantoimittajien tuotteiden markkinoille pääsy vaikeutuisi. Laajemmin tämä voisi vaikuttaa jopa heikentävästi suomalaisten toimijoiden kilpailuasemaan suhteessa ulkomaisiin toimijoihin.

Lisätietoja:

Sari Forsman-Hugg, tutkimusjohtaja, puh. 0400 639 450, sari.forsman-hugg(at)ptt.fi

Päivi Kujala, vanhempi maatalousekonomisti, puh. 040 194 5184, paivi.kujala(at)ptt.fi